

PREGÓ FESTA MOROS I CRISTIANS

(Auditori Enric Granados, 24 d'abril de 2005)

Mores, cristians, moros, cristianes... i autoritats, sigueu del bàndol que sigueu...

La Festa de Moros i Cristians de Lleida ha arribat als seus primers deu anys de vida moderna, una dècada en la qual el vostre esforç ha fet possible que allò que un bon dia va ser només la idea d'uns quants ara formi part de les il·lusions d'un bon grapat de festers i festeres i de l'imaginari que de la ciutat de Lleida té bona part de la nostra ciutadania.

La fita que marca els deu anys sembla ideal per tal de fer balanç de la feina feta i, alhora, marcar-se els reptes i les expectatives de, com a mínim, els propers deu anys. Però aquesta, la de futur, serà tasca per a vosaltres, tots els homes i les dones de la Festa. La meva feina avui, en tot cas, és evidenciar el brillant present de la Festa de Moros i Cristians de Lleida, un present que s'ha construït de manera imaginativa, esforçada i a la mida d'una ciutat que us mira amb orgull.

De la trajectòria que heu desenvolupat durant aquest temps en parlaré poc. Vosaltres sou els millors coneixedors dels èxits i els patiments, dels esforços i les gratificacions, d'aquests deu anys. El que sí que crec que he de destacar és l'exemple que constituïu com a entitat voluntària que treballa per dignificar i engrandir la cultura i, més enllà del que significa aquest mot, el concepte de ciutat de Lleida.

Vau néixer, al 1995, amb la modèstia del que sap que s'embarca en una tasca ambiciosa que requereix, abans de tot, un treball persistent i una voluntat decididament fèrria. Les bases sobre les quals va fonamentar aquest projecte de Festa de Moros i Cristians de Lleida eren sòlides: la recuperació d'una antiga tradició, documentalment registrada ja l'any 1150; i, el que crec més important, un grup de gent que creia en la necessitat d'oferir a la ciutat les seves il·lusions, en lloc d'esperar que la ciutat els hi fes una oferta.

El concepte de ciutat que es desprèn dels principis inspiradors d'aquesta entitat i del seu posterior desenvolupament és tan o més important que la festa en sí mateixa. Crec que, precisament, una de les claus del vostre èxit és haver estat en sintonia amb una societat dinàmica, ambiciosa i, alhora, haver estat exemple per a una ciutadania que vol ser subjecte actiu de la transformació social i no un simple receptor de serveis i propostes ideades des de foscos despatxos administratius, per més bon intencionades que siguin.

No podem dissociar els conceptes de ciutat i cultura, de societat i cultura. Els llatins van aplicar el terme cultura, de "colere", a les feines agrícoles. Una paraula que amb l'esdevenir dels temps, i amb la similitud entre aquelles tasques del camp i les pròpies del desenvolupament de l'esperit, ha acabat per fer seu el significat de millora i perfeccionament humans. Històricament, cultura és sinònim de cultiu humà, de tasca de perfeccionament social.

Podem afirmar, ara al segle XXI, que una cultura és un conjunt de pressupostos bàsics amb els quals interpretem el món i la nostra pròpia raó de ser en ell. Per això, ens dotem d'eines superestructurals, com són el llenguatge, les tradicions, les normes sociopolítiques, la mateixa economia... Tot allò, en definitiva, que amb factura humana forma part del medi en el qual vivim. I aquestes eines, aquests elements amb els quals fem la nostra cultura, evolucionen al mateix temps que anem trobant un sentit al món que ens envolta, un món humà que és social, històric i simbòlic. Un món que és cultural.

La nostra cultura és aquella que transmetem com a herència social d'un poble, el de Lleida, el de Catalunya. És la que ens permet comprendre i, al mateix temps, modelar tal i com nosaltres volem el nostre entorn. Tenim una llengua, que és la mateixa pels moros i les cristianes de la Festa; tenim unes tradicions, que són pròpies i les reconeixem com a tal els que produïu la festa i els que en gaudim d'ella; i tenim un marc social que el construïm dia a dia els homes i les dones –siguin mores o cristians- que ens interrelacionem lliurement.

No existeixen pràctiques culturals universals. Tot fenomen sociocultural té el seu veritable sentit i el seu valor autèntic dins del marc de la cultura que el genera. El que disposem és d'eines intel·lectuals i de la voluntat de reconèixer com a vàlides d'altres classes de conductes culturals distintes a les nostres. És, d'aquesta manera, la nostra cultura un element bàsic per tal de combatre actituds excloents.

Sabem que la nostra cultura és única, però no superior a les demés. Sabem que pels altres, la seva cultura és única, però no superior a la nostra. I és en aquest reconeixement mutu de la riquesa única però diversa en el qual trobarem els ponts de diàleg social entre cultures diferents. Aquests ponts, alhora, els integrarem en el nostre bagatge cultural únic i específic.

Crec, sincerament, que moltes d'aquestes coses teòriques de les quals us parlo, vosaltres i la societat lleidatana les portem a la pràctica dia a dia. Per això us deia que constituïu un exemple d'entitat que treballa per dignificar i engrandir la cultura lleidatana i la nostra ciutat.

Lleida és una ciutat que sap aplicar-se com a pauta de comportament els principis culturals que ens impregnen: igualtat, respecte i orgull de la nostra particular forma de ser. I quan parlo de cultura, ja ho veieu, no estic parlant de manifestacions culturals concretes, sinó del complex de disposicions i imaginaris que ens fan ser lleidatans. Ser lleidatà, per exemple, també és saber que enguany guanyen els moros i l'any que ve ho faran les cristianes.

Potser el temps ha fet que això d'alternar les victòries formi part del nostre caràcter com a poble. Lleida ha estat ciutat fronterera durant segles. Massa sovint hem estat brutalment conquerits, precisament perquè érem en primera línia de foc i érem els primers en rebre els efectes bàrbars de qualsevol contesa bèl·lica. Suposo que, finalment, ens hem fartat de tanta derrota a mans dels que veníem de fora, raó per la qual vosaltres preferiu parlar de victòries i concedir-les cada any a un dels dos bàndols. Diu molt de la nostra ciutat.

Vau recuperar una tradició antiga, i els noms de les vostres comparses responen també a la nostra particular història: els Al·leridís, els Anglesola, els Banuhud, els Pallaresos, els Musa i els Urllengencs. Però des d'un primer moment va tenir clar que si la tradició no evoluciona es converteix en història del passat. Tot allò que és nostrat ha d'anar al pas que la societat marca, amb la voluntat de transformar la tradició en actualitat viva i moderna que ens connecta amb els orígens.

Una de les claus de tota transformació social radica en saber expressar les coses de sempre amb les tècniques més actuals a cada moment. La vistositat de les vostres comparses va acompanyada amb l'aplicació de les noves tecnologies de l'espectacle, i l'ús de la poesia com a element narrador es correspon amb les músiques de les bandes. No defugiu qualsevol repte interpretatiu, ja que, al cap i a la fi, representeu un espectacle en ple segle XXI, el segle dels efectes especials.

Quan parlo de cultura no em refereixo tampoc a instal·lacions, a edificis, sinó a les persones que omplen amb la seva escalfor la fredor del ciment. Hi ha qui confon la vitalitat cultural d'una ciutat amb la factura dels seus edificis. No hem d'oblidar que els lleidatans ja som "titans, o homes de rasa gegantina", com va escriure Magí Morera. Només així va ser possible el campanar de la Seu Vella. I només així és possible entendre l'eclosió de la societat lleidatana a través d'entitats de cultura popular com la vostra, o la colla Castellans de Lleida, amb la que compartiu edat i esperit innovador.

Aquesta rasa gegantina és la que componen homes i dones capaços d'engrandir i superar les limitacions que ens envolten. És cert, per posar un exemple, que la ciutat de Lleida no té un edifici amb la consideració de teatre de gran format, però això no ha estat problema per tal de tenir un gran teatre, que és la suma de la ingent programació teatral de la que gaudeix la ciutat de Lleida, més un públic fidel que respon a cada nova convocatòria. Sense tenir encara un gran recipient de ciment, el Teatre de l'Escorxador de Lleida ha merescut el Premi a la Millor Programació Teatral de l'Estat.

O es que abans d'estrenar aquest magnífic Auditori Enric Granados, la ciutat de Lleida no creava música? Aquest edifici també compleix ara deu anys, i és la resposta entusiasta de la nostra societat la que, a vegades, ens fa creure que l'hem tingut tota la vida, l'Auditori. Però aquests fustes, aquests vidres, no serien res més que un bonic treball arquitectònic sense els nens i nenes que aprenen a fer música i els homes i les dones que volen gaudir-la.

La nostra forma de ser, la nostra manera cultural d'entendre el món que ens envolta, va generar aquella frase de "per Lleida ja està bé". Una expressió que ja ha quedat en el passat gràcies a l'ambició demostrada pels col·lectius cívics com aquest. Si per Lleida ja està bé el que tenim, per què canviar-lo?, és una pregunta que avui pràcticament ningú no es fa si mira al seu voltant amb ulls sincers. Aquesta frase hem de relegar-la del tot dins el calaix de les tradicions que s'han quedat ancorades en el passat, sense cap utilitat més que ser-hi al racó dels nostàlgics, com el banc del si-no-fos, la barca d'en Tòfol i les Basses d'Alpicat dels anys setanta.

Per Lleida volem més, i així ho proclamem dia a dia. I no volem que ningú no ens regali res, pretenem crear la nostra ciutat a mida de les nostres ambicions com a poble. Ara fa deu anys, alguns dels que avui esteu aquí ja va tenir la intuïció que la ciutat es mou si l'empenyem des de la seva arrel mateixa. I, en conseqüència, no valia la pena encetar un altre experiment antic, d'aquells que aspiren només a viure del clientelisme de les subvencions. Lleida és una ciutat que quan vol s'arrisca, i quan assumeix els riscos esdevé exemple per a les ciutats que ens envolten.

Màrius Torres ens va parlar d'una ciutat llunyana, que "entre runes de somnis colgats" patia un dels moments més tristos de la seva història. Però el poeta, sabent que no la viuria, també mantenia l'esperança en una altra ciutat, "més llunyana, més lliure, una altra n'hi ha potser, que ens envia, per sobre d'aquest temps presoner, batecs d'aire i de fe".

Aquesta és la ciutat que intuïm quan la boira escampa. Una Lleida que es dota d'instruments fets de pau, diàleg i convivència. Una Lleida que fem dia a dia amb ambició, i amb desenganys també. Una Lleida que necessita de l'esforç de tots nosaltres, de tots vosaltres, per fer-la possible tal i com la volem, forta de caràcter, sense complexos, descarada si cal! No existeix gratacel més sòlid que l'edifici que construïm en cada associació cultural, en cada barri, amb la mateixa llengua que ens uneix en la victòria i la derrota. De vosaltres hem d'aprendre tots que unes vegades es perd i unes altres es guanya, però sabent que sempre triomfa la nostra forma de ser, el seny català, que des de molt lluny d'aquí ens volen ara desmitificar.

Per Lleida volem més, proclameu amb la vostra feina diària. Som poble d'origen pagès i ningú com nosaltres sap el que costa fer pa de les pedres. Potser un dels mals que hem patit durant molt de temps ha estat el no saber acabar ben bé les coses que encetàvem. En cert sentit, fins i tot sospito que a molts els agrada viure instal·lats en la provisionalitat. Si els nostres avantpassats haguessin dubtat tant, no haurien acabat la Seu Vella. Els hi devem respondre al seu llegat amb la mateixa fermesa amb la qual ells van fundar una ciutat entre dos turons i un riu, i la van refer després de cada destrucció.

Com a poble culturalment madur que som, hem de tenir molt clar quins són els nostres objectius, i adaptar el nostre ritme de camí a la llunyania de la meta que perseguim. Massa sovint, en arribar al mig del camí, algú s'ha frenat, i amb ell la resta de la ciutadania. Ara no ens pot tornar a passar.

Una bona part de la responsabilitat de que aconseguim fer tot el camí la teniu vosaltres mateixos. Ja ha passat el temps dels lideratges incontestables. És cosa de la Lleida antiga el tenir els ulls embenats davant la litúrgia del poder. Les vostres comparses canvien de cabdill, precisament perquè heu abolit el cabdillisme, en benefici d'una forma d'entendre la ciutadania valenta i compromesa. És ben cert que qualsevol de nosaltres ha d'estar capacitat per catalitzar, que no només comandar, les energies que individualment posem en comú. Doncs bé, anem a fer-ho! La força que ha de despendre Lleida respecte d'aquells que es saben més grans és la que ens dóna el fet de saber que nosaltres aprofitem fins a l'última oportunitat, i que omplim amb imaginació i cultura els euros que no tenim.

Quan diem que la ciutat és de la ciutadania, a més de pregonar-ho ens ho hem de creure. De què serveix tot l'esplendor que lluíu en la desfilada si ningú no estigués interessat en veure-ho? De què serveix, llavors, ser conscients dels nostres valors com a poble, de la nostra importància com a capital de la Terra Ferma, si no provoquem que els demés ens admirin? De vegades, resulta més còmode refugiar-se en els tòpics i els complexos. De vegades, és més fàcil aplaudir els èxits aliens que valorar els nostres propis mèrits. I el principal d'ells és la voluntat decidida de millorar-nos com a poble, com ens demostreu en l'esforç col·lectiu que us ha transformat d'anècdota festiva inicial en el referent cultural que en sou ara com ara.

La força d'una ciutat no està en la imatge dels seus líders, sinó en la tasca continuada i seriosa de tota la ciutadania. Som únics, us ho torno a repetir, però no superiors. Ergo, som únics, però tampoc inferiors. Gràcies també a vosaltres, Lleida ha aconseguit uns nivells d'autoestima lloables. I això és possible perquè tots nosaltres hem decidit deixar de ser la ciutat dels castigats, la ciutat de la frontera, una ciutat massa llunyana.

Tant lluny de Barcelona està Lleida com la capital catalana ho està de nosaltres. Així que convertim la Panera en el principal Centre de Producció Artística de Catalunya, Animac en el festival internacional de cinema d'animació de Catalunya i la Nit dels Premis Vallverdú en el referent de com han de ser les festes literàries. I, que ho sàpiguen, si volen gaudir de l'esplendor d'una festa de Moros i Cristians, que vinguin a Lleida!

Som una ciutat que obre els braços de manera sincera a qui s'apropa. Perquè estimem i volem ser estimats, sense complexos, i sense falses pretensions tampoc. Som una ciutat que aspira a ser reconeguda en la seva justa mesura. Som una ciutat que no en té prou, ambiciosa i orgullosa, com la Seu Vella.

Lleida és una ciutat feta a cops de boira i xafogor, on els extrems s'alien per donar-nos una força interior que, en moltes ocasions, fins i tot desconeixem. És quan apareixen, i triomfen, col·lectius socials com els de la Festa de Moros i Cristians quan ens reconeixem com a poble. Un poble al qual li agrada passar-ho bé, però que és molt conscient que darrere un somriure hi ha el treball tenaç de moltíssima gent.

Si aquesta és la nostra ciutat és perquè així ho volem i així ho transmeteu. Amb la modèstia de saber-me un més dins d'aquest engranatge que pretén fer de Lleida l'altra capital de Catalunya, només em resta desitjar-vos deu anys més de feina feixuga, deu anys més de victòries i deu anys més representant amb orgull el millor de la nostra ciutadania. Deu anys més conreant els nostres esperits, la nostra cultura lleidatana.

Mores, cristians, moros, cristianes... i autoritats, tots integrants del mateix bàndol ciutadà, moltes gràcies.